Lietas Nr. A420266014
Lietas arhīva Nr. AA43-0318-16/19

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2016.gada 8.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente K.Krastiņa,
tiesneses L.Vīnkalna un A.Zariņa

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru viņam tiktu atmaksāta nekustamā īpašuma pārmaksa par 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.gadu un tiktu atlīdzināts morālais kaitējums 50 000 *euro* apmērā un mantiskie zaudējumi 628,72 *euro* apmērā, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 19.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2013.gada 3.decembrī /pers. A/ vērsās Rīgas domes (turpmāk – Dome) Pašvaldības ieņēmumu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) ar lūgumu veikt nekustamā īpašuma /adrese A/ bez numura, Rīgā, kadastra apzīmējums /numurs A/, (turpmāk – Īpašums) nodokļu pārrēķinu par 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.gadu.

[2] Ar Domes 2014.gada 28.februāra lēmumu Nr.2-30/RD-14/87-ap (turpmāk – Lēmums) atstāts nogrozīts Pārvaldes 2014.gada 3.janvāra lēmums Nr.PIP-14-20-ap par /pers. A/ iesnieguma atstāšanu bez izskatīšanas apstrīdēšanas termiņa nokavējuma dēļ.

Lēmums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[2.1] /pers. A/ ir nokavējis apstrīdēšanas termiņu Pārvaldes maksāšanas paziņojumu par nekustamā īpašuma nodokli 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.gadam apstrīdēšanai, jo iesniegums Pārvaldē saņemts tikai 2013.gada 3.decembrī, jau pēc procesuālā termiņa maksāšanas paziņojumu apstrīdēšanai izbeigšanās.

[2.2] Nekustamā īpašuma nodoklis (turpmāk – NĪN) par laika periodu no 2009.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 31.decembrim aprēķināts, ņemot vērā kadastrālo vērtību, kas bija noteikta atbilstoši Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā (turpmāk – Sistēma) reģistrētajai lietošanas mērķu grupai 07 „Daudzdzīvokļu māju apbūves zeme", kodam 0702 „Trīs, četru un piecu stāvu daudzdzīvokļu māju apbūve".

Savukārt jaunā kadastrālā vērtība, kas noteikta, jo pieteicēja zemesgabalam ar Pārvaldes 2013.gada 5.decembra lēmumu Nr. PIP-13-24316-ap/08-02 (turpmāk – Lēmums par lietošanas mērķu maiņu) mainīts Sistēmā reģistrētais nekustamā īpašuma lietošanas mērķis, pamatojoties uz likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta trešo un sesto daļu, tiks piemērota ar 2014.gadu.

[2.3] Tā kā pašvaldības rīcība ir tiesiska, tad netiek vērtēts prasījums atlīdzināt nodarītos zaudējumus un personisko un morālo kaitējumu.

[3] 2014.gada 7.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemts /pers. A/ pieteikums. Pieteikumā un tā papildinājumos, kā arī tiesai rakstveidā sniegtajos papildu paskaidrojumos pieteicējs lūdz atcelt Lēmumu un atmaksāt NĪN pārmaksu par 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.gadu, kā arī atlīdzināt morālo kaitējumu 50 000 *euro* apmērā un mantiskos zaudējumus 628,72 *euro* apmērā.

Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Saskaņā ar Domes 2009.gada 18.augusta saistošajiem noteikumiem Nr.5 „Grozījumi Rīgas domes 2005.gada 20.decembra saistošajos noteikumos Nr.34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi"" (turpmāk – Saistošie noteikumi Nr.5) Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā esošajām zemes vienībām, tai skaitā arī pieteicējam piederošajam Īpašumam, tika mainīts funkcionālais zonējums, līdz ar to attiecīgi mainījās arī Īpašuma lietošanas mērķis. Tomēr pašvaldība līdz 2013.gada 5.decembrim neveica nekādas darbības, lai mainītu Īpašuma lietošanas mērķi, tādējādi NĪN tika aprēķināts par tādu nekustamā īpašuma izmatošanas mērķi, kurš neatbilda 2009.gada augustā noteiktajam pieteicējam piederošā zemesgabala izmantošanas veidam, proti, lielāks nekā pieteicējam būtu jāmaksā.

[3.2] Atbilstoši Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumu Nr.496 „Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija un nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un maiņas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.496) 18.punktam lietošanas mērķa maiņu var ierosināt arī valsts vai pašvaldības institūcija. Ja nekustamā īpašuma lietošanas

mērķa maiņu mēneša laikā neierosina nekustamā īpašuma īpašnieks, tas bija jāizdara pašvaldībai, jo lietošanas mērķa noteikšana ir saistīta ar kadastrālās vērtības noteikšanu.

[3.3] Pašvaldības uzskats, ka Noteikumi Nr.496 redakcijā, kas bija spēkā 2009.gada 28.augustā, neparedzēja mainīt lietošanas mērķi teritorijas plānā mainītās atļautās izmantošanas dēļ, ir pretrunā ar šo noteikumu 23. un 29.punktu. Pašvaldībai, stājoties spēkā pašvaldības teritorijas plānojumam, bija jāaizpilda šāds „likuma robs", mainot pieteicēja zemesgabalam lietošanas mērķi. Pašvaldības prettiesiskā rīcība noveda pie tā, ka netika veiktas izmaiņas Sistēmā par zemes vienības lietošanas mērķa maiņu un attiecīgi nemainījās Īpašuma kadastrālā vērtība, tādējādi turpinot iekasēt nepamatoti lielu NĪN.

[3.4] Pašvaldība, atsakoties atmaksāt nepamatoti samaksāto starpību, ir pārkāpusi labas pārvaldības principu, privātpersonas tiesību ievērošanas principu, tiesiskās paļāvības principu un demokrātiskās iekārtas principu.

[3.5] Pašvaldība ir nodarījusi morālo kaitējumu. Pašvaldība ar prettiesisko rīcību grauj ticību labas pārvaldības principam un demokrātiskai valsts iekārtai. Pienākums samaksāt atlīdzību 50 000 *euro* apmērā, iespējams, atturēs pašvaldību no prettiesiskām darbībām nākotnē un liks cienīt cilvēkus un likumu, līdz ar to tiks realizēta prevencijas funkcija. Šāda atlīdzība veiktu arī samierināšanas funkciju ar atbildētāju.

[3.6] Pašvaldība ir nodarījusi arī mantiskos zaudējumus, kas saistīti ar izdevumiem par juridisko palīdzību 490 *euro* apmērā un iespējamās kadastrālās vērtības dokumentu sagatavošanu un izsniegšanu 138,72 *euro* apmērā.

[4] Dome tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem. Papildus norādīts turpmāk minētais.

[4.1] Pamats ierosināt īpašuma lietošanas mērķa maiņu, ja lietošanas mērķis pēc izmaiņām teritorijas plānojumā neatbilst teritorijas plānojumā noteiktajai plānotajai izmantošanai, Noteikumos Nr.496 tika iekļauts ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2011.gada 24.februārī. Līdz šo grozījumu pieņemšanai pašvaldībai nebija tiesību veikt zemes vienībai iepriekš noteikto lietošanas mērķu maiņu arī tad, ja būtu bijis saņemts šāds iesniegums.

[4.2] Noteikumu Nr.496 18.punkta pirmais teikums paredz nekustamā īpašuma īpašnieka pienākumu viena mēneša laikā ierosināt lietošanas mērķa maiņu. Savukārt otrais teikums – pašvaldības tiesības rosināt lietošanas mērķu maiņu. Tas nozīmē, ka primāri pienākums ierosināt lietošanas mērķu maiņu ir zemes īpašniekam, kas izskatāmajā lietā pieteicējam bija jāierosina līdz 2011.gada 24.martam.

[4.3] Ja pieteicējs būtu izpildījis tiesību normās uzlikto pienākumu un savlaicīgi vērsies pašvaldībā ar lūgumu mainīt zemes vienībai lietošanas mērķus, kā rezultātā samazinātos zemes vienības kadastrālā vērtība un samazinātā kadastrālā vērtība NĪN aprēķinam tiktu piemērota jau no 2012.gada.

[4.4] Nav tiesiska pamata ar Lēmumu par lietošanas mērķu maiņu Īpašumam noteiktos lietošanas mērķus piemērot ar atpakaļejošu spēku. Šajā lēmumā nav konstatēts, ka lietošanas mērķi ar noteikšanas brīdi ir bijuši nepamatoti un atceļami saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 86.panta pirmās daļas nosacījumiem.

Turklāt arī tad, ja pat pastāvētu priekšnoteikumi veikt NĪN pārrēķinu, tad nodokļu administrācija to varētu veikt tikai triju gadu laikā pēc likumā noteiktā maksāšanas termiņa – sākot no 2009.gada.

[4.5] Aktualizētā kadastrālā vērtība, aprēķinot NĪN apmēru, ir piemērojama tikai turpmākajiem taksācijas gadiem.

[4.6] Personai tiesības uz zaudējumu atlīdzinājumu ir tikai tādā gadījumā, ja tiek konstatēta iestādes prettiesiska rīcība. Nav saprotams, kādā veidā konkrētajā gadījumā izpaužas iestādes prettiesiska darbība, ja pats pieteicējs neveica tiesību normās noteikto pienākumu. Tā kā iestādes rīcība attiecībā pret pieteicēju ir bijusi tiesiska, pieteicējam nav tiesiska pamata lūgt morālā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 19.septembra spriedumu pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Pieteicējam 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.gadā ar maksāšanas paziņojumu paziņots par katru taksācijas gadu aprēķinātais NĪN.

Pieteicējs 2013.gada 3.decembrī vērsies Pārvaldē ar iesniegumu, lūdzot veikt par Īpašumu aprēķināto nodokļu pārrēķinu par 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.taksācijas gadu. Tā kā zemesgabala funkcionālais zonējums mainīts jau 2009.gadā, pieteicēja ieskatā ir pārrēķināms par zemesgabalu maksājamais NĪN apmērs.

Iestāde konstatējusi, ka pieteicējs ir nokavējis maksāšanas paziņojumu apstrīdēšanas termiņu, un, pamatojoties uz APL 79.panta trešo daļu, atteikusi tā izskatīšanu pēc būtības.

[5.2] Tiesas ieskatā iestāde ir nepamatoti pieteicēja iesniegumu uzskatījusi par apstrīdēšanas iesniegumu. Pieteicējs pašvaldībā ir vērsies, lūdzot izdot viņam labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru, pamatojoties uz likuma „Par nodokļiem un nodevām" 23.panta otro daļu, tiktu atmaksāts pārmaksātais NĪN. Tādēļ izskatāmajā lietā ir noskaidrojams, vai pieteicējam ir tiesības uz NĪN pārmaksas atmaksu.

[5.3] Likuma „Par nodokļiem un nodevām" 16.pants (*tiesību norma redakcijā, kas bija spēkā iesnieguma iesniegšanas brīdī*) uzskaita nodokļa maksātāja tiesības, tostarp tiesības saņemt pārmaksāto nodokļu summas saskaņā ar konkrēto nodokļu likumiem (7.punkts). Vienlaikus panta 10.punkts ierobežo tiesības pieprasīt pārmaksātās nodokļa summas atmaksāšanu vai novirzīšanu kārtējo nodokļu maksājumu segšanai triju gadu laikā pēc konkrētā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa.

Tā kā likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" normas neparedz termiņu nodokļu maksātājam pārmaksātā nodokļa atprasīšanai, tiesības atprasīt pārmaksātu nodokļa summu reglamentē likuma „Par nodokļiem un nodevām" 16.panta

10.punkts (*sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) 2010.gada 15.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-2/2010 11.punktu*).

Tādējādi NĪN pārmaksas iesniegums iesniedzams ne vēlāk kā trīs gadus pēc tam noteiktā samaksas termiņa.

[5.4] Atbilstoši likuma „Par nodokļiem un nodevām" 6.panta trešajai daļai NĪN maksājams reizi ceturksnī – ne vēlāk kā 31.martā, 15.maijā, 15.augustā un 15.novembrī – vienas ceturtdaļas apmērā no nodokļa gada summas. Nodokli var nomaksāt arī reizi gadā avansa veidā.

Tātad nodokļu samaksas termiņš iestājas attiecīgā taksācijas gada 15.novembrī (2009.gadā saskaņā ar maksāšanas paziņojumu tas bija 16.novembris). Tas nozīmē, ka tiesības prasīt pārmaksas atmaksu par 2009.gadu izbeidzās 2012.gada 16.novembrī, bet par 2010.gadu – 2013.gada 15.novembrī. Tā kā pieteicējs ar iesniegumu par NĪN pārmaksu par 2009. līdz 2013.taksācijas gadu iestādē vērsās 2013.gada 3.decembrī, pārmaksai par 2009. un 2010.taksācijas gadu bija iestājies trīs gadu noilgums.

[5.5] Turklāt, kā atzinusi Augstākās tiesa, trīs gadu termiņš ir saprātīgs laiks, kurā persona var īstenot savas tiesības uz nodokļa pārmaksas atmaksu. Beztermiņa nodokļa atprasīšana pārkāptu tiesiskās noteiktības principu (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 28.februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-368/2014 6.punktu, 2014.gada 6.marta sprieduma lietā Nr.SKA-205/2014 12.punktu, 2014.gada 13.augusta rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-463/2014 7.punktu*).

Tādējādi pieteicēja prasījums daļā par NĪN pārmaksas atmaksu par 2009. un 2010.taksācijas gadu bija atstājams bez izskatīšanas. Attiecīgi pieteikums šajā daļā atzīstams par noraidāmu. Citiem pieteicēja apsvērumiem attiecībā uz šo periodu lietā nav nozīmes.

[5.6] Savukārt, tā kā pieteicējs nav nokavējis termiņu tiesībām prasīt nodokļa pārmaksas atmaksu par 2011., 2012. un 2013.gadu, tiesa pārbaudīja pārējos priekšnoteikumus pārmaksas atmaksai.

[5.7] Ar Saistošajiem noteikumiem Nr.5, kas stājās spēkā 2009.gada 28.augustā, Īpašumam mainīts funkcionālais zonējums. Daļai pieteicējam piederošā zemesgabala 183 m^2 platībā noteikta ielu teritorija (I), daļai zemesgabala 4236 m^2 platībā – apstādījumu un dabas teritorija. Secīgi ar Lēmumu par lietošanas mērķu maiņu Īpašumam mainīts Sistēmā reģistrētais nekustamā īpašuma lietošanas mērķis.

[5.8] Saskaņā ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma (turpmāk – Kadastra likums) 9.panta pirmo daļu zemes vienībai un zemes vienības daļai vai plānotai zemes vienībai un zemes vienības daļai nosaka nekustamā īpašuma lietošanas mērķi un lietošanas mērķim piekrītošo zemes platību. To atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai kārtībai un vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktajai izmantošanai vai likumīgi uzsāktajai izmantošanai, izņemot likumā minētus gadījumus, nosaka vietējā pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā atrodas konkrētā zemes vienība (1. punkts).

Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikāciju un kārtību, kādā nosaka un maina nekustamā īpašuma lietošanas mērķus, noteic Noteikumi Nr.496.

Nekustamā īpašuma lietošanas mērķi atbilstoši detālplānojumam, vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam vai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā uzsāktai zemes vai būves pašreizējai izmantošanai kadastrālās vērtēšanas vajadzībām nosaka: zemes vienībai un plānotai (projektētai) zemes vienībai vai zemes vienības daļai vai plānotai (projektētai) zemes vienības daļai (noteikumu 2.punkts). Secīgi atbilstoši minēto noteikumu 3.punktam lietošanas mērķi reģistrē Sistēmā. Reģistrācijas mērķis, kā to paredz Kadastra likuma 2.pants, ir nodrošināt publiski pieejamu aktuālu kadastra informāciju par visiem valsts teritorijā esošajiem nekustamajiem īpašumiem. Turklāt Sistēmā reģistrētie dati citstarp tiek izmantoti arī NĪN administrēšanai (likuma 8.panta 4.punkts).

[5.9] Gadījumus, kādos var ierosināt lietošanas mērķu maiņu, noteic Noteikumu Nr.496 17.punkts. Ar Noteikumiem Nr.118 „Grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumos Nr.496 „Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija un nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un maiņas kārtība"", kas stājās spēkā 2011.gada 24.februārī, noteikumi tika papildināti ar 17.6.apakšpunktu. Atbilstoši šai normai lietošanas mērķa maiņu ierosina arī tad, ja pēc izmaiņām teritorijas plānojumā neapbūvētai zemes vienībai iepriekš noteiktais apbūves zemes lietošanas mērķis neatbilst teritorijas plānojumā noteiktajai plānotajai (atļautajai) izmantošanai.

Savukārt kārtību, kādā noteikumu 16. vai 17.punktā minētajos gadījumos tiek veikta lietošanas mērķa maiņa, atrunā noteikumu 18.punkts. Proti, lietošanas mērķa noteikšanu vai maiņu mēneša laikā ierosina nekustamā īpašuma īpašnieks vai, ja tāda nav, – tiesiskais valdītājs, valsts vai vietējās pašvaldības zemei – tās lietotājs vai, ja tāda nav, – nomnieks. Lietošanas mērķa noteikšanu vai maiņu var ierosināt arī valsts vai pašvaldības institūcija.

Tātad tā ir nekustamā īpašuma īpašnieka atbildība sekot aktuālajām izmaiņām teritorijas plānošanas dokumentos un ierosināt lietošanas mērķa maiņu. Kā redzams no citētās tiesību normas, arī pašvaldība ir kompetenta ierosināt lietošanas mērķu maiņu attiecībā uz tai nepiederošām zemes vienībām, tomēr tās atbildība lietošanas mērķu izmaiņu rosināšanā ir noteikta primāri attiecībā uz tai piederošo zemes vienību.

Kā atzinusi Augstākā tiesa, nekustamā īpašuma lietošanas mērķa noteikšanā tiek ņemts vērā attiecīgā nekustamā īpašuma lietošanas veids, kam ir jābūt saskaņā ar teritorijas plānošanas dokumentos noteikto un atbilstošam īpašuma paredzētajai (plānotajai) funkcijai. Šādā veidā tiek panākts, ka Sistēmā ir ietverti aktuāli (faktiski) dati par katru nekustamo īpašumu, kurus var izmantot citastarp īpašuma tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā vai NĪN administrēšanai. Tieši ar nodomu atspoguļot aktuālo situāciju ir izstrādāts Noteikumu Nr.496 17.punkts, reglamentējot zemes lietošanas mērķu maiņas gadījumus (*sk. Augstākās tiesas 2011.gada 16.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-499/2011 8.punktu*).

Tātad, lai nodrošinātu Sistēmā ierakstīto ziņu aktualitāti, pašvaldībai konstatējot, ka tās teritorijā esošajām zemes vienībām ir neatbilstoši noteikts lietošanas mērķis, ir tiesības rosināt lietošanas mērķa izmaiņas. Tomēr tas nemazina paša nekustamā īpašuma īpašnieka atbildību sekot tā īpašumā esošā nekustamā īpašuma atļautās izmantošanas izmaiņām un

teritorijas plānojuma grozījumu gadījumā ierosināt lietošanas mērķa maiņu. Attiecīgi apstāklis, ka lietošanas mērķa maiņa ir notikusi vairākus gadus pēc tam, kad ir mainīts ar teritorijas plānošanas dokumentiem noteiktais zemes vienības funkcionālais zonējums, ir paša pieteicēja bezdarbības sekas. Tādēļ tiesa nekonstatēja pašvaldības patvaļīgu vai prettiesisku rīcību, laikus nenodrošinot lietošanas mērķa maiņu, jo lietošanas mērķa maiņas ierosināšana bija paša pieteicēja atbildībā.

[5.10] Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta trešā daļa paredz, ka NĪN aprēķina no nekustamā īpašuma nodokļa objekta kadastrālās vērtības pēc stāvokļa taksācijas gada 1.janvārī. Ja NĪN objekts Sistēmā reģistrēts taksācijas gada laikā, nodokli aprēķina no kadastrālās vērtības objekta reģistrācijas brīdī. Savukārt, ja taksācijas gada laikā Sistēmā tiek reģistrētas kadastra datu izmaiņas, aktualizētā kadastrālā vērtība nodokļa aprēķinam tiek piemērota ar nākamo taksācijas gadu (likuma 3.panta sestā daļa).

Pieteicēja zemesgabalam lietošanas mērķis mainīts ar Lēmumu par lietošanas mērķu maiņu, kas pieņemts 2013.gada 5.decembrī. Secīgi 2014.gadā, ņemot vērā mainīto lietošanas mērķi, Sistēmā aktualizēta Īpašuma kadastrālā vērtība. Taču minētā aktualizētā informācija par lietošanas mērķi un uz tā pamata noteikto jauno kadastrālo vērtību Sistēmā ir attiecināma uz nākamo taksācijas gadu, bet nevar būt par pamatu NĪN pārrēķinam par iepriekšējiem taksācijas gadiem.

Tiesa tostarp vērsa pieteicēja uzmanību, ka ar Pārvaldes 2014.gada 16.maija lēmumu Nr.PIP-14-13832-ap, ņemot vērā Sistēmā aktualizētās izmaiņas, ir atcelts maksāšanas paziņojums par NĪN 2014.gadam, samazinot maksājamā NĪN atbilstoši no jauna noteiktajai kadastrālajai vērtībai.

[5.11] Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka pieteicēja prasījums daļā par pieteicēja ieskatā pārmaksātā NĪN atmaksu par 2011., 2012. un 2013.gadu ir nepamatots un pieteikums šajā daļā ir noraidāms.

[5.12] Pieteicējs norāda uz virkni iestādes pieļautu tiesību principu – labas pārvaldības principa, privātpersonas tiesību ievērošanas principa, tiesiskās paļāvības principa un demokrātiskās iekārtas principa – pārkāpumu. Pieteicējs arī citē katra principa nozīmi, taču nenorāda apsvērumus par to, kā pats pārkāpums ir izpaudies. Arī tiesa šādus pārkāpumus nekonstatēja.

Tiesa konstatēja, ka iestāde nav pieņēmusi lēmumu par pieteicēja prasījumu, jo nepamatoti atteica izskatīt pieteicēja pārmaksas atmaksas pieprasījumu. Tiesa vērsa iestādes uzmanību, ka līdzīgos apstākļos, kad tiek saņemts personas iesniegums atmaksāt pārmaksāto nodokli, iestādei likuma „Par nodokļiem un nodevām" un likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" noteiktajā kārtībā ir jāpārbauda, vai nodokļa maksātāja pieprasījums ir pieļaujams un pamatots, nevis jāatsaka tā izskatīšana tādēļ, ka ir nokavēts likumā noteiktais apstrīdēšanas termiņš.

Vienlaikus tiesa atzina, ka minētais iestādes procesuālais pārkāpums nemaina lietas rezultātu, jo pieteicēja prasījums par pieteicēja ieskatā pārmaksātā NĪN atmaksu ir nepamatots. Tā kā tiesa nekonstatēja iestādes pienākumu pieteicēja vietā nodrošināt lietošanas mērķa maiņu Īpašumam, nav konstatējams iestādes rīcības prettiesiskums, ne arī kādu minēto principu pārkāpums. Tieši pretēji, iestāde ir piemērojusi labas pārvaldības un privātpersonas tiesību ievērošanas principu, pēc savas iniciatīvas ierosinot pieteicēja zemes vienības lietošanas mērķa maiņu.

[5.13] Pieteicējs lūdz atlīdzināt viņam nodarītos zaudējumus un kaitējumu, kas radušies prettiesiski neatmaksātās NĪN pārmaksas rezultātā.

APL 92. pants paredz, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personīgo kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7., 8. un 9.pants paredz priekšnoteikumu zaudējumu (kaitējuma) atlīdzināšanai, ja tas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ. Turklāt atbilstoši šā likuma 6.pantam tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju, un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas. Cēloņsakarība nepastāv gadījumā, kad tāds pats zaudējums būtu radies arī tad, ja iestāde būtu rīkojusies tiesiski.

Tiesa izskatāmajā lietā konstatēja, ka iestāde nepamatoti pieteicēja pārmaksas atmaksas iesniegumu atzinusi par apstrīdēšanas iesniegumu, kā rezultātā nepamatoti atstāja bez izskatīšanas, nevis pārbaudīja to pēc būtības. Tomēr minētais apstāklis pats par sevi nemaina izskatāmās lietas rezultātu, jo arī tad, ja pieteicēja iesniegumu iestāde būtu izskatījusi, pieteicējs vēlamo labumu (pārmaksas atmaksu) neiegūtu.

Turklāt, kā redzams, pieteicēja ieskatā zaudējumi un morālais kaitējums pieteicējam ir radies tieši tādēļ, ka iestāde nepamatoti atteicās atmaksāt viņa ieskatā viņam pienākošos NĪN pārmaksu. Arī tad, ja ir konstatējama iestādes kļūda pieteicēja iesnieguma satura novērtējumā, šim pārkāpumam nav nekādas cēloņsakarības ar pieteicēja ieskatā viņam radītajiem zaudējumiem un nodarīto morālo kaitējumu. Uz to nenorāda arī pieteicējs. Līdz ar to arī pieteicēja prasījums par atbilstīgu atlīdzinājumu ir noraidāms.

[6] Pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 19.septembra spriedumu, kurā papildus jau iepriekš lietā izvirzītajiem norādīti šādi argumenti.

[6.1] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Īpašuma lietošanas mērķis tika mainīts pēc pašvaldības iniciatīvas. Noteikumu Nr.496 17.punktā nebija noteikts, ka lietošanas mērķa maiņu īpašumam var ierosināt, ja pēc izmaiņām teritorijas plānojumā tam iepriekš noteiktais lietošanas mērķis neatbilst teritorijas plānojumā noteiktajai izmantošanai. Savukārt no šo noteikumu 23. un 29.punkta izriet, ka lietošanas mērķi līdz 2011.gada 24.februārim, kad Noteikumi Nr.496 papildināti ar 17.6.apakšpunktu, varēja gan ierosināt, gan mainīt, arī tad, ja stājies spēkā vietējās pašvaldības teritorijas plānojums. Tādējādi neizriet tas, ka Noteikumu Nr.496 neparedzēja veikt lietošanas mērķa maiņu, ja mērķis neatbilst plānojumam.

Arī no likuma „Par pašvaldībām" 15.panta 13.punktam izriet Domes pienākums laikus nodrošināt nekustamā īpašuma lietošanas mērķa maiņu, pat tad, ja to neizdara nekustamā īpašuma īpašnieks.

[6.2] Pieteicējam nebija pamata apšaubīt Pārvaldes sagatavotos paziņojumus par NĪN, kuros par 2010., 2011., 2012. un 2013.gadiem konsekventi bija norādīts, ka Īpašuma lietošanas mērķis ir „Daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas".

[7] Saskaņā ar APL 245. un 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Administratīvā apgabaltiesa, pārbaudījusi un novērtējusi pierādījumus lietā kopsakarā ar apelācijas sūdzības argumentiem un administratīvā procesa dalībnieku sniegtajiem paskaidrojumiem, atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[9] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

[10] Pieteicēja apelācijas sūdzībā izteiktos argumentus apgabaltiesa atzīst par nepamatotiem.

[10.1] No administratīvās lietas materiāliem izriet, ka pieteicēja ieskatā tieši Domei bija jāveic viņa Īpašuma lietošanas mērķa maiņa, ko Dome arī veikusi 2013.gada 5.decembrī. Pieteicēja ieskatā Domei pieteicēja Īpašuma lietošanas mērķa maiņa bija jāveic jau 2009.gadā, kad stājās spēkā Saistošie noteikumi Nr.5, tādējādi ietekmējot NĪN aprēķinu par Īpašumu jau no 2009.gada.

[10.2] Pieteicējs pamatoti norāda, ka arī Saistošo noteikumu Nr.5 spēkā stāšanas dienā Noteikumu Nr.496 23. un 24.punkts paredzēja, ka neapbūvētajai zemes vienībai (zemes vienības daļai) bija iespējams noteikt vai mainīt lietošanas mērķi atbilstoši zemes likumīgajai izmantošanai (tai skaitā likumīgi noteiktajam lietošanas mērķim) atbilstoši vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā norādītajai teritorijas plānotajai (atļautajai) izmantošanai.

Tomēr arī pirms grozījumiem Noteikumos Nr.496, kas stājās spēkā 2011.gada 24.februārī (kad noteikumu tika papildināti ar 17.6.apakšpunktu), minēto noteikumu 21.punkts noteica, ka, lai ierosinātu lietošanas mērķa noteikšanu vai maiņu zemes vienībai, persona iesniedz pieteikumu tajā vietējā pašvaldībā, kurā atrodas attiecīgā zemes vienība. Savukārt noteikumu 22.punkts noteica, ka persona, iesniedzot pieteikumu, pievieno tam noteiktus dokumentus, tostarp īpašuma tiesības, tiesiskā valdījuma vai zemes lietojuma tiesības apliecinošu dokumentu (Noteikumu Nr.496 22.1.apakšpunkts).

No minētā tiesiskā regulējuma izriet, ka persona, kas ir tiesīga ierosināt nekustamā īpašuma lietošanas mērķa noteikšanu vai maiņu Noteikumu Nr.496 izpratnē, ir persona, kurai ir īpašuma, valdījuma vai lietojuma tiesības uz zemi, primāri – īpašnieks. Arī Noteikumu Nr.496 29.punkts, kuru piesauc pieteicējs, noteica, ja vietējais teritorijas plānojums vai teritorijas detālplānojums konkrētajai zemes vienībai pieļauj vairākas izmantošanas iespējas, personai ir tiesības ierosināt un šo noteikumu 21.punktā minētajā pieteikumā norādīt vienu, vairākus vai visus teritorijas izmantošanas veidus. Lietošanas mērķiem (mērķim) piekrītošo zemes platību nosaka proporcionāli to skaitam. Aplūkojot šo normu kopsakarā ar Noteikumu Nr.496 21. un 22.punktu, ir acīmredzams, ka persona, kas minēta 29.punktā, ir persona, kurai ir īpašuma, valdījuma vai lietošanas tiesības uz zemi, un konkrētajā gadījumā par šādu personu ir atzīstams pieteicējs kā Īpašuma īpašnieks.

[10.3] Attiecībā uz zemes īpašnieka un pašvaldības tiesībām un pienākumiem gadījumā, kad tiek veiktas izmaiņas teritorijas plānojumā un neapbūvētai zemes vienībai iepriekš noteiktais apbūves zemes lietošanas mērķis vairs neatbilst teritorijas plānojumā noteiktajai plānotajai (atļautajai) izmantošanai, pirmās instances tiesa pamatoti konstatēja, ka šādu tiesisku situāciju kopš 2011.gada 24.februāra aptver Noteikumu Nr.496 17.6.apakšpunkts. Savukārt šo noteikumu 18.punkts tieši noteic, ka lietošanas mērķa noteikšanu vai maiņu šo noteikumu 17.punktā minētajos gadījumos mēneša laikā ierosina nekustamā īpašuma īpašnieks vai, ja tāda nav, – tiesiskais valdītājs, valsts vai vietējās pašvaldības zemei – tās lietotājs vai, ja tāda nav, – nomnieks (turpmāk – persona). Lietošanas mērķa noteikšanu vai maiņu var ierosināt arī valsts vai pašvaldības institūcija.

Ievērojot minēto tiesisko regulējumu, kas piemērojams konkrētajā situācijā kopš 2011.gada 24.februāra, tieši pieteicēja kā īpašnieka pienākums ir ierosināt Īpašuma lietošanas mērķa maiņu, savukārt pašvaldībai ir tādas tiesības, kas neizslēdz pieteicēja kā īpašnieka pienākumu.

Ja pieteicējs nav savlaicīgi savu pienākumu pildījis, konstatējams, ka tieši viņa rīcības dēļ viņam ir iestājušās nelabvēlīgākas sekas, maksājot NĪN lielākā apmērā. Tā kā Īpašuma lietošanas mērķa maiņa Sistēmā nebija atbilstoši reģistrēta, nebija pamata rēķināt NĪN atbilstoši citai īpašuma kadastrālajai vērtībai nekā Sistēmā reģistrētā. Kā to pamatoti norādīja pirmās instances tiesa, atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 3.panta sestajai daļai, ja taksācijas gada laikā Sistēmā tiek reģistrētas kadastra datu izmaiņas, aktualizētā kadastrālā vērtība nodokļa aprēķinam tiek piemērota ar nākamo taksācijas gadu.

[10.4] Administratīvā apgabaltiesa norāda, ka, ievērojot nekustamā īpašuma lietošanas mērķa noteikšanas jēgu, tam ir jāatbilst teritorijas plānojumā noteiktajai zemes izmantošanai. Lēmums par lietošanas mērķa noteikšanu (maiņu) zemes īpašniekam nepiešķir kādas pašas par sevi izlietojamas tiesības vai pienākumus, bet rada tiesiskas sekas tādējādi, ka ietekmē zemes gabala kadastrālo vērtību un secīgi NĪN. Konkrēta zemes lietošanas mērķa pamatā ir faktiskā vai atļautā, proti,

teritorijas plānojumā noteiktā, zemes izmantošana. Tādējādi lietošanas mērķa piešķiršana ir vienīgi tā identificēšana jeb konstatēšana atbilstoši attiecīgā zemes gabala izmantošanas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, ko tiesiski nostiprina iestādes lēmums – konstatējošais administratīvais akts (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 18.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-237/2013 15.punktu, 2015.gada 5.marta sprieduma lietā Nr.SKA-43/2015 8.punktu*).

No minētā arī izriet, ka lēmuma par lietošanas mērķa maiņu pieņemšanas iespēja nav aprobežota ar termiņu. Ideālā gadījumā, proti, lai attiecīgā īpašuma lietošanas mērķis, tam atbilstoša vērtība un NĪN atbilstu teritorijas plānojumam, lietošanas mērķa maiņai (vai noteikšanai jaunam īpašumam) ir jānotiek tūlīt pēc attiecīga regulējuma noteikšanas teritorijas plānojumā. Tomēr, ja tas tūlīt vai vairāku gadu laikā nav izdarīts, tas nenozīmē, ka šādai neatbilstībai ir jāsaglabājas. Turklāt jāņem vērā, ka īpašnieku saista ne vien īpašnieka tiesības, bet arī pienākumi. Primāri par atbilstoša mērķa noteikšanu ir atbildīgs pats īpašnieks. Savukārt, ja īpašnieks nerīkojas, to dara pašvaldība. Īpašnieks tādējādi nevar izvairīties no mērķa maiņas (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 5.marta sprieduma lietā Nr.SKA-43/2015 14.punktu*). Noteikumu Nr.496 18.punktā noteiktais mēneša termiņš nenozīmē lēmuma pieņemšanas termiņu. Tas nozīmē, ka īpašniekam (vai tiesiskajam valdītājam, lietotājam, nomniekam), proti, personai, kura ir atbildīga par nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanu par konkrēto īpašumu, maksimāli ātri (mēneša laikā) jārīkojas neatbilstības novēršanai (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 18.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-0163-15 8. un 9.punktu*).

Piemērojot teritorijas plānošanas tiesību normas un principus, pašvaldība ar teritorijas plānojumu nosaka konkrētu teritoriju plānoto (atļauto) izmantošanu. Līdz ar to katram zemes īpašniekam piederošā nekustamā īpašuma lietošanas tiesību apjomu nosaka teritorijas atļautā izmantošana. Ar pašvaldības teritorijas plānojumu noteiktais īpašuma tiesību ierobežojums ir tiešs, jo plānojums sabiedrības interesēs nepastarpināti ierobežo privātpersonas tiesības uz īpašumu (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 26.aprīļa sprieduma lietā Nr.2006-38-03 8.1.punktu*).

Ievērojot to, ka Īpašuma izmantošana bija noteikta pašvaldības teritorijas plānojumā, kas ir ārējais normatīvais akts un kas ir saistošs jebkurai fiziskajai un juridiskajai personai, Saistošiem noteikumiem Nr.5 stājoties spēkā, pieteicējam kā Īpašuma īpašniekam bija pienākums vērsties pašvaldībā ar ierosinājumu mainīt Sistēmā reģistrēto Īpašuma lietošanas mērķi.

[10.5] Pārbaudot lietā esošos NĪN maksāšanas paziņojumus 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.gadam, pretēji pieteicēja apelācijas sūdzībā norādītajam, konstatējams, ka tajos nav norādīts, kāds ir Īpašuma lietošanas mērķis. Tādējādi atzīstams, ka pieteicēja apelācijas sūdzībā norādītā piezīme par iestādes konsekvenci maksāšanas paziņojumu norādēs par Īpašuma lietošanas mērķi nav pamatota.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru /pers. A/ tiktu atmaksāta nekustamā īpašuma pārmaksa par 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.gadu un tiktu atlīdzināts morālais kaitējums 50 000 *euro* apmērā un mantiskie zaudējumi 628,72 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	*(personiskais paraksts)*	K.Krastiņa
Tiesneses	*(personiskais paraksts)*	L.Vīnkalna
	(personiskais paraksts)	A.Zariņa

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese K.Krastiņa
Rīgā 2016.gada 8.februārī